

Rafał Rejmanski

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.

Wyrabianie, handel i posiadanie broni palnej oraz amunicji w Polsce w ujęciu karnoprawnym i kryminologicznym

Zagadnienie dostępu do broni palnej i amunicji jest jednym z newralgicznych punktów bezpieczeństwa zarówno w wymiarze powszechnym, jak i indywidualnym. Temat ten stosunkowo często pojawia się w dyskursie publicznym, zazwyczaj po informacjach o przeprowadzonych zamachach terrorystycznych lub wyjątkowo brutalnych przestępstwach. W Polsce przyjęto reglamentacyjny model dostępu do broni palnej i amunicji, niemniej jednak wciąż toczy się spór o zakres reglamentacji dostępu do tych przedmiotów. Racjonalne ustalenie warunków dostępu do broni palnej i amunicji może mieć miejsce jedynie po gruntownym zbadaniu stanu aktualnego, zdiagnozowaniu jego niedomagań oraz wynikających z tego zagrożeń.

Podstawowym celem rozprawy doktorskiej jest ukazanie prawnokarnych i kryminologicznych aspektów przestępstw wyrabiania, handlu i posiadania broni palnej i amunicji bez zezwolenia, a także przekazania, udostępnienia, porzucenia i nieumyślnej utraty tych przedmiotów. Rozprawa doktorska jest próbą kompleksowego ujęcia badanej problematyki i podzielona została na część teoretyczną (rozdziały II-V) oraz część empiryczną (rozdziały VI-VII). Od strony teoretycznej celem rozprawy jest poznanie ewolucji regulacji prawnych dotyczących dostępu do broni palnej oraz amunicji i odpowiednich typów przestępstw, znalezienie pewnych prawidłowości oraz ustalenie aktualnego stanu prawnego wraz z diagnozą jego problematycznych obszarów. Od strony empirycznej natomiast podjęto próbę ukazania kryminologicznego obrazu przestępstw związanych z dostępem do broni palnej i amunicji oraz zaproponowania rozwiązań pozwalających na zapobieganie i przeciwdziałanie tym przestępstwom.

Zasadnicze wątki rozprawy doktorskiej miały na celu odpowiedź na dwa główne problemy badawcze. W części teoretycznej rozprawy problem taki określony został jako pytanie: W jakim kierunku ewoluowały regulacje prawne dotyczące wyrabiania, handlu i posiadania broni palnej i amunicji w latach 1918-2015? W części empirycznej zaś główny problem sformułowano następująco: W jaki sposób kształtuje się obraz przestępstw dotyczących wyrabiania, handlu i posiadania broni palnej i amunicji? W celu uzyskania odpowiedzi na główne pytania badawcze sformułowano również pytania pomocnicze: W jaki sposób kształtowały się przepisy dotyczące wyrabiania, handlu i posiadania broni palnej i

 1

amunicji w okresie lat 1918-1999? W jaki sposób ustawodawca uregulował zakres obecnie obowiązujących przepisów dotyczących wyrabiania, handlu i posiadania broni palnej i amunicji? Jaki jest udział przestępstw dotyczących wyrabiania, handlu i posiadania broni palnej i amunicji w ogólnej strukturze przestępczości w Polsce? Jakie cechy charakteryzują sprawców analizowanych przestępstw? Na czym polega *modus operandi* tych przestępstw? Jakie środki reakcji karnej orzekały sądy wobec sprawców analizowanych przestępstw?

Rozprawa doktorska podzielona została na siedem rozdziałów. W rozdziale I przedstawiono metody i techniki badawcze, które wykorzystano w celu przeprowadzenia analizy przestępstw nielegalnego wyrabiania, handlu i posiadania broni palnej i amunicji, a także przekazywania lub udostępniania, porzucenia lub nieumyślnej utraty tych przedmiotów posiadanych zgodnie z prawem. W rozdziale tym zaprezentowano wstępne założenia w postaci problemów badawczych, jak i hipotez, o charakterze ogólnym oraz szczegółowym oraz opisano organizację i przebieg przeprowadzonych badań.

Rozdział II poświęcony został omówieniu pojęcia broni palnej w celu odtworzenia jego treści na płaszczyźnie języka ogólnego, języka prawniczego oraz języka prawnego i zaprezentowania problemów interpretacyjnych z tym pojęciem związanych. W rozdziale tym poruszona została również kwestia roli broni palnej na gruncie kodeksu karnego oraz relacji między ustawą o broni i amunicji a kodeksem karnym.

W rozdziale III dokonano analizy historycznych aktów prawnych obejmujących swoim zakresem regulacje dotyczące dostępu do broni palnej i amunicji oraz typy czynów zabronionych związanych z tą materią. Analizie poddano ewolucję regulacji unormowań prawnych w tym zakresie, poczynając od 1918 roku aż do roku 1999, w zakresie przepisów prawnych określających warunki dostępu do broni palnej oraz amunicji i do roku 1997 w odniesieniu do przepisów karnoprawnych. Podczas analizy uwzględniono również ustawodawstwo państw zaborczych i przepisy wydawane w tym zakresie w Generalnym Gubernatorstwie podczas II wojny światowej. Celem tego rozdziału było ustalenie kierunku ewolucji regulacji prawnych dotyczących dostępu do broni palnej i amunicji oraz przepisów karnoprawnych obejmujących tę materię.

W rozdziale IV omówiono natomiast aktualnie obowiązujący stan prawny w zakresie posiadania broni palnej i amunicji, uwzględniając regulacje prawne dotyczące uzyskiwania uprawnienia do posiadania tych przedmiotów, obowiązki ich posiadacza oraz podstawy jego cofnięcia. Tak szerokie przedstawienie tego zagadnienia wyniknęło z silnego powiązania przepisów karnoprawnych z regulacjami ustawowymi. Kolejnym elementem tego rozdziału jest przedstawienie typów przestępstw związanych z dostępem do broni palnej i amunicji,

analiza ich znamion zarówno w oparciu o wykładnię prawa, jak również przy wykorzystaniu orzecznictwa sądowego i poglądów doktryny. Przy omawianiu tej materii poruszone zostały zagadnienia problemowe, takie jak posiadanie pojedynczych sztuk amunicji czy kwestia oceny społecznej szkodliwości czynu.

Rozdział V stanowi uzupełnienie poprzedniego rozdziału. Zaprezentowano w nim aktualny stan prawodawstwa w zakresie regulacji określających warunki wyrabiania i handlu bronią palną i amunicją oraz przestępstwo nielegalnego wyrabiania lub handlu bronią palną i amunicją. Analizie poddano bowiem wszystkie etapy dostępu do broni palnej i amunicji poprzez wytworzenie tych przedmiotów, ich posiadanie oraz wyjście z ich posiadania. W rozdziale tym szczególną uwagę zwrócono na przepisy karnoprawne umieszczone w ustawach szczegółowych oraz ich stosunek do kodeksowego typu przestępstwa. Stosunek ten poddano analizie pod kątem możliwości zastosowania reguł wyłączenia wielości ocen oraz przyjęcia zbiegu przepisów. W rozdziale tym zasygnalizowano również nowe zagrożenie w postaci „drukowania” broni oraz podjęto próbę oceny czy obecnie obowiązujące regulacje stanowią wystarczające zabezpieczenie przed nim.

W rozdziale VI przedstawiono analizę statystyk Policji oraz Ministerstwa Sprawiedliwości, której celem było określenie dynamiki oraz struktury przestępstw związanych z dostępem do broni palnej i amunicji w wymiarze przestępczości ujawnionej, stwierdzonej i osądzonej, a ponadto w zakresie liczby podejrzanych i wykrywalności przestępstw. Otrzymane dane zestawiono z danymi przedstawiającymi strukturę przestępczości ogółem, co pozwoliło na ustalenie wielkości udziału przestępstw związanych z dostępem do broni palnej i amunicji w ogólnej strukturze przestępczości.

Rozdział VII zawiera natomiast analizę badań akt spraw karnych osób prawomocnie skazanych za popełnienie przestępstw związanych z dostępem do broni palnej i amunicji w latach 1998-2014 na obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Białymstoku. Celem tych badań było otrzymanie obrazu przestępstw związanych z dostępem do broni palnej i amunicji, charakterystykę ich sprawców, okoliczności popełnienia czynów, jak również ustalenie w jaki sposób kształtuje się polityka karna sądów okręgu białostockiego w zakresie orzekania kar i środków karnych wobec sprawców tych przestępstw.

W zakończeniu rozprawy podsumowano wyniki przeprowadzonych badań oraz poddano weryfikacji postawione hipotezy badawcze. Podjęto próbę diagnozy aktualnego kształtu zjawiska przestępczości związanej z dostępem do broni palnej oraz amunicji i wad istniejących mechanizmów zarówno w zakresie stanowienia, jak i stosowania prawa. Podano również propozycje sposobów zapobiegania i przeciwdziałania przestępczości związanej z

dostępem do broni palnej i amunicji.

Do badań mających na celu odpowiedź na postawione pytania badawcze i weryfikację przyjętych hipotez w części teoretycznej rozprawy posłużono się metodą dogmatyczną, metodą historyczną oraz metodą analizy literatury. Natomiast szukając odpowiedzi na pytania badawcze w części empirycznej rozprawy korzystano z metody statystycznej i metody analizy akt spraw karnych, aby przeprowadzić badania zarówno pod kątem ilościowym, jak i jakościowym.

Rafał Rejmaniec